

Buddhistisk mission og migration

Buddhismen blev født i Indien. Den er mest kendt i Asien, men den er i dag også en verdensreligion.

Buddhismens mission startede allerede i Shakyamuni Buddhas tid, tog til efter hans død og fik fart på de næste århundreder.

På den ene side er buddhismen universel. Allerede de tidligste doktriner lagde vægt på, at den buddhistiske vej var for alle og ikke kun for udvalgte kaster, klasser eller folkefærd. På den anden side er buddhismen ligesom alle andre religioner farvet af de kulturer, den har slået sig ned i.

Buddhismen har spredt sig i både tid og rum, og den har ændret sig meget i takt med dens tilpasning til andre kulturer og befolkninger. Man kan godt forsøge at finde frem til en "ren buddhisme" uden andre religiøse elementer, end de mere doktrinære tekster fra den klassiske kanon. Men man må huske på, at buddhismen "ligesom alle andre religioner" altid har været religion for *nogen*, at religion altid er menneskers bedrifter. Buddhismen har i hele historien haft forskellige elementer fra forskellige tider og kulturer fordi den altid har været en *levende* religion.

Forskel i assimilation: theravada og mahayana

Generelt kan man sige, at i de lande, hvor theravada-buddhismen vandt indpas, underordnede den sig de lokale religioner, og i de lande, hvor mahayana-buddhismen blomstrede, smeltede den sammen eller lavede et fællesskab med lokalreligionerne.

Ikke mindst ideen og de "hensigtsfulde midler" (upaya) og skelnen mellem de "relative" og "absolutte" sandheder kunne bruges til både at sidestille, rangdele og samordne religions-"blandingen" og kulturmødet i Østasien.

Buddhismen på Sri Lanka

Sri Lanka var det første land, buddhismen vandt indflydelse i udenfor Indien.

Den store krønike Mahavamsa fortæller, at Buddha ankom kort efter sin indtræden i nirvana. Han rensede øen ved at fordrive dæmoner væk ved hjælp af magi og overvandt modstand ved at prædike sin lære. Han helliggjorde øen og indviede både guderne og menneskene til den nye religion.

Kong Ashokas søn Mahinda ankom senere til øen og videreførte missionen. Ved magi fik han overbevist den lokale konge om buddhismens fortræffeligheder, så også han blev omvendt. Landets leder og politiske elite blev helliggjort og buddhismen blev nationaliseret "oppefra" før den bredte sig til den menige srilankaner.

Andre legender fra andre lande fortæller, hvordan Buddha eller hans disciple på mere eller mindre magisk vis fik rensset lokalbefolkningen for dårligdomme og omvendt både konger, guder og menigmand til buddhismen.

Sådanne hellighistorier er vigtige for buddhisters selvforståelse. De viser, hvordan og hvorfor

man er buddhist, og er ligesom Buddha-legenden med til at forklare, illustrere og give mening til det at være buddhist.

I dag er buddhismen statsreligion, og mange munke er stærkt nationalistiske.

Men buddhismen har også mange elementer hentet fra hinduismen. Fx er den indiske gud Vishnu stadig Sri Lankas skytsgud og srilankanske buddhister ærer tusindvis af hinduguder.

Buddhismen i Østasien

I Kina og Japan kendte man ikke til hverken genfødsel eller karma-tanken. Man var heller ikke begejstret for ideen om altings lidelse. Lykke var og er ofte i Kina forbundet med materiel rigdom, og forfædre kulten, som måske er det vigtigste religionsaspekt i hele Østasien, bugner med ofringer af symboler (legetøjspenge, papirbiler etc), der gør livet som forfader behageligt.

Nirvana var og er for de fleste kinesere ikke særligt relevant, da det gælder om at leve et godt liv her og nu, i harmoni med sig selv, sin familie, samfundet, forfædrene og guderne.

Alligevel blev buddhismen anerkendt i også det meste af Østasien, ligesom den senere også kom til det i resten af Sydøstasien.

Konfucius, hed en gammel kinesisk lærd mand, som gjorde meget ud af at prædike visdom og menneskelige dyder. Lao-tsu hed ophavsmanden til religionen daoisme (*dao* betyder "vej"), som er en anden af de kinesiske religiøse "veje". Konfucianismen og daoismen blev de to hovedretninger indenfor kinesisk religion, der sammen med forfædre kult var det religiøse landskab, som buddhismen mødte omkring det andet århundrede. Buddhismen blev snart del af dette religiøse fællesskab. Man kunne nemlig blive enige om mange elementer, som harmonerede med religionernes eller "vejenes" idealer. Konfuciansk etik (vær et godt menneske, vær ydmyg og læg vægt på visdom og harmoni) var ofte tæt på buddhistisk etik, ligesom også dele af den daoistiske mystik (meditation, metafysik, enhed med "vejen").

Buddhistiske munke i klostrene og præster i templerne kunne til gengæld ligesom i Japan tilbyde den ekspertise at være bedemænd og garantere for en god genfødsel eller buddhistisk oplysning i efterlivet.

Både i Kina og Japan kom det til stridigheder, men bortset fra kommunisteperioden har buddhismen generelt levet i harmoni med andre religioner, og ofte er det umuligt at skelne dem helt fra hinanden. Man taler om en gryde der kun står oprejst, hvis alle tre ben står intakte. I Kina er det konfucianisme, daoisme og buddhisme, i Japan er det konfucianisme, shinto og buddhisme, der garanterer harmonien.

Østasiatiske buddhistiskoler

En af de buddhistiske skoler, der har fået størst udbredelse i Østasien er Det Rene Lands Skole. Indenfor denne tror man på frelse i Amida Buddhas himmelske paradis, Det Rene Land, som oprindeligt bare var en "mellestation" mellem fødslerne, men som senere fik permanent form.

Det eneste, man skal gøre, siges det, er at recitere Amida Buddhas navn ("Æret være Amida

Buddha") eller blot tro på, at man bliver frelst, for alt andet vil være udtryk for egoistisk tro på egen "gerningsretfærdighed".

En anden retning fra Østasien, der stadig har stor udbredelse i især Japan, Korea og Vietnam, er zen-buddhismen. Zen betyder "meditation", og man lægger vægt på, at meditation er vejen til oplysningen, *satori*. Zen-buddhismen, der både er meget streng og alligevel "blød", er meget fascinerende, og har længe været populær for intellektuelle, kunstnere og praktiserende fra Vesten.

Tibetansk buddhisme

Tibet og den "nordlige buddhisme" i Himalaya-regionen var de sidste steder, mahayana-buddhismen slog sig ned.

Den tibetanske buddhisme kaldes også for Vajrayana, "Diamantfartøjet". Man taler om, at det er en genvej til oplysningen, fordi man her har mange ritualer og belæringer, der i dette liv kan føre til det oplyste buddha-sind.

Der er mange liner og undersekter, men i dag taler man om fire hovedretninger; Kagyu, Nyingma, Gelug og Sakya. De har mange fællestræk, og i modsætning til fx den sydlige theravada- og østlige zen-buddhismes "protestantiske" træk har tibetansk buddhisme ofte været kaldt "katolsk buddhisme". Både på grund af de mange ritualer og symboler, de mange forskellige former for tro på og brug af magi, mirakler og mystik er der rigeligt af fest og farver til sanserne indenfor denne buddhismeform.

Antropologen G. Samuel taler om buddhisterne i Tibet som "civiliserede shamaner": religionen er bygget på den oprindelse b`n-religion med dens shamanisme og levende folketro, og buddhismen får liv og dynamik ved ikke at forfalde til "døde" doktriner.

Den tibetanske buddhisme er også "katolsk" ved at have en "pave", nemlig en åndelig leder, Dalai Lama. Dalai Lama er en æresfuld titel, som går igen, eller rettere, som den døende Dalai Lama tager med sig til næste liv. Tibetansk buddhisme opererer nemlig med ideen om, at visse næsten oplyste personer (bodhisattvaer) selv kan bestemme, hvor, hvornår og hvordan, de vil lade sig genføde. Lamaer har stor magt og nyder høj respekt blandt tibetanere og mange vesterlændinge.

Kilder

Samuel, Geoffrey *Civilized Shamans: Buddhism in Tibetan societies*. Smithsonian Institution Press, Washington 1993.